

Ihmisoikeusperustaisuutta tarvitaan enemmän kuin koskaan

KPT:n webinaarissa nousi esille huoli ihmisoikeuksien kyseenalaistamisen kasvusta eri puolilla maailmaa. Tarve ihmisoikeusperustaiselle kehityspolitiikalle on suurempi kuin koskaan.

Kehityspoliittinen toimikunta KPT julkaisi 31.1. ihmisoikeusperustaisuutta kehityspolitiikassa käsittelevän analyysipaperin, joka sisälsi myös suosituksia lähestymistavan vahvistamiseksi tulevilla hallituskausilla.

Analyysipaperin julkaisuwebinaarissa KPT:n puheenjohtaja ja kansanedustaja Inka Hopsu (vihr.) sanoi, että Suomen kehityspolitiikan ihmisoikeusperustaisuus on viime vuosina vahvistunut. Ihmisoikeudet osataan huomioida entistä huolellisemmin.

"Suomen tulisi kuitenkin ottaa vieläkin kunnianhimoisempi ote, jotta yhä suurempi osa kehityspolitiikasta edistäisi ihmisoikeuksia ja aktiivisemmin tarttuisi ihmisoikeushaasteisiin. Se edellyttää eri toimijoilta poliittista tahtoa, selkeää tavoitteenasettelua, osaamista ja asianmukaista resurssointia."

Ihmisoikeuksien kyseenalaistaminen herättää huolta

Ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan ytimessä ovat ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä niiden suojelu ja edistäminen. Näiden perustavaa laatua olevien asioiden kasvava kyseenalaistaminen eri puolilla maailmaa herätti webinaarissa huolta.

Kansanedustaja Saara-Sofia Sirénin (kok.) mielestä ihmisoikeuskysymysten esille tuominen on nyt tärkeämpää kuin koskaan.

"Meneillään on liikehdintä, joka haluaa nakertaa sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja sen normipohjaa, kuten ihmisoikeuksia."

Myös kansanedustaja Eva Biaudet (r.) korosti, että ihmisoikeuksien suhteen ei saa tehdä kompromisseja. Myös Suomen tulee työskennellä entistä tarmokkaammin saavuttaakseen tavoitteet, joihin Suomi on sitoutunut.

"Samalla on tuettava naisihmisoikeuspuolustajien ja muiden ihmisoikeusaktivistien työtä."

Politiikkavaikuttamisen rooli korostuu entisestään

Ulkoministeriön kehityspoliittisen osaston päällikkö Titta Maja sanoi, että kansainvälinen toimintaympäristö oli jo ennestään hankala, mutta Venäjän hyökkäys Ukrainaan on tehnyt ihmisoikeuksien puolustamisesta ja ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan edistämisestä entistä vaikeampaa.

"Tämä näkyy käytännössä esimerkiksi YK-järjestöjen johtokuntatyössä. Hyökkäyksiä ihmisoikeuksia vastaan nähdään nyt paikoissa, joissa niitä ei aiemmin ollut. Tässä tilanteessa korostuu Suomen politiikkavaikuttaminen yhdessä muiden samanmielisten ja EU-maiden kanssa."

Biaudet on KPT:n analyysipaperin kanssa samaa mieltä siitä, että Suomen on nostettava kunnianhimonsa tasoa.

"Ulkopolitiikassa kehitysyhteistyö on saanut parhaat arviot ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan toteuttamisessa. Hyviä käytäntöjä voisi tuoda muuhunkin ulkopolitiikkaan, jotta meillä olisi vieläkin enemmän annettavaa monenvälisessä yhteistyössä ja muilla kansainvälisillä foorumeilla."

Ihmisoikeusperustaisuus myös seuraavaan hallitusohjelmaan

KPT:n raportti muistuttaa, että eduskunta päättää Suomen kehityspolitiikan suuntaviivoista ja kokonaisrahoituksesta. Siksi kansanedustajilla on tärkeä rooli myös ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan turvaamisessa.

"Pyrin itse korostamaan, että kehityspolitiikka on kiinteä osa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen vahvuuksiin kuuluvat ihmisoikeuksien kunnioittaminen, demokratia, oikeusvaltion periaatteet ja naisten oikeudet. Näitä tulisi hyödyntää ulko- ja turvallisuuspolitiikassa laajemminkin."

Titta Maja sanoi, että KPT:n selvitys ja suositukset antavat hyviä eväitä kehittää ihmisoikeusperusteista kehityspolitiikkaa. Hänen mukaansa ministeriössä on vahva tahto tuoda ihmisoikeusperustaisuus myös tulevaan hallitusohjelmaan.

Fingon kehityspolitiikan asiantuntija Eppu Mikkonen sanoi, että KPT:n analyysipaperi auttaa omalta osaltaan lisäämään tietoa ihmisoikeusperustaisuudesta ja sen merkityksestä. Hänestä on tärkeää konkretisoida ja kertoa, mitä lähestymistapa tarkoittaa käytännössä.

"Ihmisoikeusperustaisuuteen liittyvät termit saattavat kuulostaa abstraktilta. Siksi niiden avaaminen on tärkeää, jotta asiat avautuvat ihmisille."

Mikkonen oli huolissaan perusoikeuksien rajoittamisesta ja äärimmäisten valvontatoimien käyttöönotosta koronapandemian kaltaisten kriisien aikana. Hän huomautti ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watchin arviosta, jonka mukaan ainakin 83 valtiota on rajoittanut sananvapautta ja kokoontumisvapautta pandemian aikana.

Digitaalisuudesta haasteita naisihmisoikeuspuolustajille

Tasa-arvoasiantuntija Elina Nikulainen kertoi alustavia tuloksia selvityksestä, joka tarkastelee digitalisaation vaikutuksia naisihmisoikeuspuolustajiin kehittyvissä maissa. KPT julkaisee raportin helmikuun aikana.

Yksi haasteista on naisihmisoikeuspuolustajiin kohdistuva sukupuolittunut digitaalinen väkivalta ja häirintä verkossa sekä sen ulkopuolella. Se voi olla esimerkiksi massahäirintää, henkilökohtaisten tietojen julkistamista verkossa tai seksuaalisella väkivallalla uhkaamista. "Haasteisiin kuuluvat myös mustamaalauskampanjat, joissa ihmisoikeuspuolustajien mainetta ja uskottavuutta vastaan tehdään hyökkäyksiä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa", Nikulainen luetteli.

Hän muistutti, että haasteiden ohella digitaalisuus avaa naisihmisoikeuspuolustajille myös uusia mahdollisuuksia. Sellainen on esimerkiksi näkyvyys turvallisuustakuuna.

"Esimerkiksi aktivisminsa takia vangittu nainen voi nousta maailmalla laajalti tunnetuksi tapaukseksi, jolloin katoaminen, kuolema tai kidutus aiheuttaisi kiusallisia seurauksia ja maineen menetyksen valtiolle."